

 Katrineholm	RIKTLINJER HÄLSO- OCH SJUKVÅRD	Sid 1 (4)
Vård- och omsorgsförvaltningen	INKONTINENSVÅRD	
Berörd verksamhet Alla verksamheter	Dokumentansvarig Medicinskt ansvarig sjuksköterska	Datum 2020-01-01
Målgrupp Chefer, legitimerad personal, vårdpersonal	Beslutande Verksamhetschef enligt HSL	Version 2
Temaområde Kontinens	Tidpunkt för uppföljning 2021-01-01	Giltighet Tills vidare

Riktlinje för inkontinensvård

Bakgrund

Kommunen har enligt hälso- och sjukvårdslagen, att erbjuda de förbrukningsartiklar som behövs vid urininkontinens, urinretention och tarminkontinens. Dessa får förskrivas av läkare samt annan hälso- och sjukvårdspersonal som Socialstyrelsen förklarar behörig. Gemensamma nämndens vård, omsorg och hjälpmedel, numera Nämnden för samverkan kring socialtjänst och vård, har beslutat att rekommendera huvudmännen om kompetenskrav på förskrivare och kontinensansvariga och organisation av inkontinensvården i Sörmland. Att utse kontinensansvariga inom berörda verksamheter. Påbörja organisationen av inkontinensvården med kontinensansvariga. Modellen för kompetensutveckling för kontinensansvariga och förskrivare börjar gälla inom regionen och Sörmlands kommuner.

Länets nio kommuner och regionen har en gemensam upphandling av inkontinens- och urologiska hjälpmedel samt distribution för personer i ordinärt och särskilt boende. Vesicentralen är en beställarcentral som organisatoriskt tillhör Hjälpmedelscentralen. Regelverk för förskrivning av inkontinenshjälpmedel finns på www.regionsormland.se, Hjälpmedelscentralen Region Sörmland.

Inkontinens

Urininkontinens är ett av de stora folkhälsoproblemen som förekommer hos ca 21 000 personer i Sörmland. Diagnostiken har förfinats och tillsammans med möjligheterna till förbättrade behandling har urininkontinens uppmärksamats alltmer.

Behandlingsinsatserna handlar om träningsprogram, läkemedel, kirurgi samt behandlande hjälpmedel. En vanlig åtgärd är att använda förbrukningsartiklar/hjälpmedel som komplement till behandling. Kostnaden för urin och tarminkontinenshjälpmedel i förvaltningen uppgick till 2 388 000 kronor år 2018. Tarmfunktionsproblem kan vara bidragande till att förvärra problem med urinblåsans funktion. Huvudtyper av inkontinens hos vuxna är ansträngnings-/träningsinkontinens, bland- och överrinningsinkontinens. Personer med inkontinens bör i första hand omhändertas inom närvården.

Inkontinenshjälpmedel - vem har rätt till hjälpmedel för inkontinens

- Personer med urin-, tarminkontinens samt urinretention som på grund av sjukdom, skada eller efter behandling och är i fortlöpande behov av förbrukningsartiklar
- Är folkbokförda i Sörmland eller omfattas av internationell överenskommelse om social trygghet eller andra konventioner utifrån "Handbok - Vård av personer från andra länder"
- Bor i ordinärt eller särskilt boende
- Inte är inskriven på sjukhus.

Godkänd (underskrift beslutande)	Rubrik till Intranät/Webb	Ska publiceras på X Intranät X Webb	Publicerad (underskrift och datum)
----------------------------------	---------------------------	--	------------------------------------

Mål

Basal utredning är en primär och enkel utredning som krävs för att kartlägga inkontinensproblemen. Utredningen ska individanpassas och etiska avgöranden är viktiga vid bestämning av omfattning och in riktning. Inför förlängning av inkontinenshjälpmedelsförskrivning ska bedömning göras så att rätt produkt används.

Basal utredning syftar till att

- Påvisa inkontinens, t ex läckagemätning
- Fastställa sannolik typ av inkontinens
- Ta ställning till behandlingsmål
- Erbjuder lämplig behandling t ex bäckenbottenträning, prova lämpliga läkemedel.

Basal utredning inom närvården inkluderar

- Anamnes, status
- Residualurinbestämning
- Mätningsskott
- Urinprov (nitur, leukocyter, eventuell urinodling)
- Läkarundersökning
- Hjälpmedel.

Dokumentation, uppföljning och överrapportering

Utredning, åtgärd, behandling och utprovning samt förskrivning av inkontinenshjälpmedel ska kontinuerligt utvärderas och dokumenteras i patientens journal. Vid kateterbehandling anges indikation, behandlingstid, ordinator, typ av kateter och hjälpmedel som provats ut samt skötselanvisningar. Uppföljning och utvärdering mot uppsatta mål i en vårdplan är väsentliga delar i förskrivningsprocessen. Genom att dra slutsatser kan bland annat nya åtgärder för patienten vidtas och ny kunskap utvecklas. När en patient byter vårdform, behandlare eller vårdgivare bör överrapportering ske skriftligt. Rapporteringen ska innehålla vilken utredning som är utförd, vilka sorts inkontinenshjälpmedel som är utprovade och förskrivet. Kateterbehandlingar ska ordinerar av läkare och överrapporteras skriftligt.

Ansvar verksamhetschef

Verksamhetschef ansvarar för att förskrivaren har rätt kompetens att förskiva förbrukningsartiklar samt utser den legitimerade hälso- och sjukvårdspersonal som har rätt att bli kontinensansvarig/förskrivare av förbrukningsartiklar vid vissa inkontinensstillstånd. Antalet legitimerade hälso- och sjukvårdspersonal med förskrivningsrätt anpassas efter verksamhetens beskaffenhet och storlek, såväl inom särskilt boende som ordinärt boende. Minst en sjuksköterska inom den kommunala hälso- och sjukvården för äldre och funktionshindrade samt minst en sjuksköterska för hemsjukvården, ska ha specifika kunskaper och lägst 7,5 hp (högskolepoäng) eller motsvarande, i inkontinensvård. Obligatoriska utbildningar för förskrivare i Sörmland finns enligt modell för kompetenskrav inom kontinensvård för förskrivare och kontinensansvariga inom regionen och Sörmlands kommuner, 2012-11-23.

Verksamhetschef meddelar Vesicentralen vem som får förskriva för verksamheten. Förskrivningar sker via webb systemet Läkemedelsnära (LMN) och Vesica tar ut en kostnad för varje nyregistrering av förskrivare.

Av verksamhetschef utsedda kontinensansvarig/kontinensansvariga och förskrivare meddelas medicinskt ansvarig sjuksköterska årligen.

Ansvar kontinensansvarig

Kontinensansvarig följer *Modellen för kompetenskraven för kontinensansvariga, bilaga 2*, www.regionormland.se

Kontinensansvarig leder och samordnar kontinensvården inom sitt ansvarsområde i verksamheten.

- Följer utvecklingen och forskning inom området
- Informerar om vårdprogram
- Följer upp att vårdprogrammet används och är aktuellt
- Utbildar inom verksamheterna
- Samarbetar med kontinensombud (uppdragsansvar inom särskilt boende)

Ansvar kontinensombud

Kontinensombud är oftast undersköterska inom särskilt boende och utbildas av sjuksköterska/distriktssköterska med vidareutbildning.

- Att efter förskrivarens ordinationer se till att utredningar och förskrivningar följs
- Att hålla ansvarig förskrivare informerad om kontinensvården
- Diskutera problem och möjligheter angående kontinensvården med ansvarig förskrivare
- Informera medarbetare och bevaka gällande rutiner beträffande kontinensvården
- Se över behovet av hjälpmedel med ansvarig förskrivare.

Ansvar förskrivare

Utsett förskrivare av inkontinenshjälpmedel följer modellen för kompetenskrav för förskrivare av inkontinenshjälpmedel enligt bilaga 2, www.regionormland.se. Förskrivare samarbetar med medicinskt ansvarig läkare, kontinensansvariga och även med kontinensombuden.

Vårdprogram urininkontinens Sörmland 2016-2020, ska följas.

Utprovning och förskrivning

Ordination av produkter vid urininkontinens och urinretention ska föregås av noggrann bedömning och utredning av bakomliggande orsaker, se ovan länk. Detta görs i samråd med omvårdnadspersonal/kontaktman och ibland även med arbetsterapeut eller fysioterapeut/sjukgymnast samt medicinskt ansvarig läkare. Produkterna utprovas individuellt och förskrivs vid fortlöpande behov. Grundlig utprovning krävs för att kunna välja rätt inkontinenshjälpmedel. Det är viktigt att vårdtagaren är delaktig vid utprovning och utvärdering. Endast personal med förskrivningsrätt får skriva hjälpmedelskort eller e-recept. Detta likställs vid att skriva recept.

Föreskrivningen med bakgrundsfakta, medicinsk diagnos/orsak till inkontinensen och uppföljning ska dokumenteras i patientjournalen/vårdplan samt att en uppföljning av föreskrivningen alltid ska ske inom rimlig tid.

Produktkatalog gällande för Sörmlands öppenvård för inkontinens- och urologiska hjälpmedel, ska användas vid föreskrivning.

Produkter

Som vägledning för hjälpmedelsutprovning används *Produktkatalog inkontinens*. Katalog med instruktioner för forskrivare finns att tillgå på: www.regionsormland.se.

Föreskrivning av inkontinensprodukter ske från det upphandlade sortimentet. För rådgivning och sortimentsfrågor kan samordnare för inkontinensprodukter kontaktas på Hjälpmedelscentralen, Region Sörmland.

Styrande dokument

- Hälsa- och sjukvårdslag, 2017:30
- Lag 1993:584, om medicintekniska produkter
- Socialstyrelsens föreskrift (SOSFS 2008:1) om användning av medicintekniska produkter i hälso- och sjukvård
- SFS 2002:160 lagen om läkemedelsförmåner.

Se även

- Modell för kompetenskrav inom kontinensvård för forskrivare och kontinensansvariga inom Region Sörmland och Sörmlands kommuner, 2012-11-23. www.regionsormland.se
- Vårdprogram urininkontinens, Sörmland 2016-2020. www.regionsormland.se
- Produktkatalog *Inkontinens, Sörmland*, 2016-02-01. www.regionsormland.se
- Regelverk för Inkontinens- och urologiska hjälpmedel i Region och kommuner i Sörmland, 2019-01-28. www.regionsormland.se